ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 30ής Απριλίου 1996 *

Στην υπόθεση C-214/94,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Bundesarbeitsgericht (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Ingrid Boukhalfa

και

Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 7, παράγραφοι 1 και 4, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, K. N. Κακούρη (εισηγητή), J.-P. Puissochet και G. Hirsch, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, J. L. Murray, P. Jann, H. Ragnemalm και L. Sevón, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Boukhalfa, εκπροσωπούμενη από τον Wilfried Mosebach, δικηγόρο Kassel,

— η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τον Axel Groeger, δικηγόρο Κολωνίας,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Christopher Docksey, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, και Horstpeter Kreppel, δημόσιο υπάλληλο κράτους μέλους αποσπασμένο στην υπηρεσία αυτή,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Επιτροπής κατά τη συνεδρίαση της 19ης Σεπτεμβρίου 1995,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 23ης Ιουνίου 1994, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Ιουλίου 1994, το Bundesarbeitsgericht υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 48,

παράγραφος 2, της συνθήκης αυτής και του άρθρου 7, παράγραφοι 1 και 4, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33, στο εξής: κανονισμός 1612/68).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Boukhalfa και του γερμανικού Δημοσίου.

3 Ο Gesetz über den Auswärtigen Dienst (γερμανικός νόμος περί του προσωπικού που απασχολείται από το Υπουργείο Εξωτερικών, *BGBl.* I, σ. 1842, στο εξής: GAD) διέπει, μεταξύ άλλων, την κατάσταση του προσωπικού των αντιπροσωπειών στο εξωτερικό που αποτελείται από αποσπασμένους υπαλλήλους του υπουργείου και από μη αποσπασμένους υπαλλήλους (τοπικούς υπαλλήλους). Ως προς τους τελευταίους, ο νόμος κάνει διάκριση μεταξύ τοπικών υπαλλήλων γερμανικής ιθαγένειας και αυτών που δεν έχουν την ιθαγένεια αυτή.

4 Η νομική κατάσταση των τοπικών υπαλλήλων γερμανικής ιθαγένειας καθορίζεται, δυνάμει του άρθρου 32 του GAD, από τις γερμανικές συλλογικές συμβάσεις και άλλες διατάξεις του γερμανικού δικαίου. Οι όροι εργασίας τους διέπονται ιδίως από τη γερμανική συλλογική σύμβαση της 28ης Σεπτεμβρίου 1973.

5 Οι όροι εργασίας των τοπικών υπαλλήλων που δεν έχουν τη γερμανική ιθαγένεια καθορίζονται, δυνάμει του άρθρου 33 του GAD, από το δίκαιο της χώρας υποδοχής, λαμβανομένων υπόψη των τοπικών συνηθειών. Κατά την ίδια διάταξη, προσήκουσες συνθήκες από απόψεως κοινωνικής ασφαλίσεως διασφαλίζονται ως προς αυτούς λαμβανομένης υπόψη της τοπικής καταστάσεως.

6 Η Boukhalfa έχει τη βελγική ιθαγένεια. Από την 1η Απριλίου 1982 εργάζεται ως τοπική υπάλληλος στην υπηρεσία διαβατηρίων της Πρεσβείας της Γερμανίας στο Αλγέρι. Η σύμβαση εργασίας συνήφθη στο Αλγέρι. Πριν από τη σύναψη

της συμβάσεως αυτής η Boukhalfa ήταν ήδη εγκατεστημένη στη Αλγερία, όπου κατοικούσε. Κατά το άρθρο 33 του GAD, η σύμβαση αυτή διέπεται από το αλγερινό δίκαιο.

7 Με έγγραφο της 19ης Νοεμβρίου 1991, η Boukhalfa ζήτησε να τύχει της ίδιας μεταχειρίσεως με τους τοπικούς υπαλλήλους γερμανικής ιθαγένειας που υπάγονται στο άρθρο 32 του GAD. Το γερμανικό Δημόσιο απέρριψε το αίτημα αυτό.

8 Η Boukhalfa άσκησε τότε ενώπιον του Arbeitsgericht Bonn προσφυγή, επικαλούμενη, μεταξύ άλλων, το άρθρο 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης, καθώς και το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 4, του κανονισμού 1612/68, διατάξεις που απαγορεύουν οποιαδήποτε διάκριση λόγω ιθαγενείας μεταξύ των εργαζομένων που είναι υπήκοοι των κρατών μελών.

9 Το γερμανικό Δημόσιο υποστήριξε ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω, διότι το πεδίο του εφαρμογής περιορίζεται, δυνάμει του άρθρου 227 της Συνθήκης ΕΚ, στο έδαφος των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, και ότι η Boukhalfa δεν βρίσκεται στην κατάσταση υπηκόου κράτους μέλους που απασχολείται εντός άλλου κράτους μέλους, αλλά εργαζόταν πάντοτε σε τρίτη χώρα.

10 Το Arbeitsgericht δέχθηκε την προσφυγή. Κατόπιν εφέσεως, το Landesarbeitsgericht Köln εξαφάνισε την απόφαση αυτή.

11 Στο πλαίσιο της διαδικασίας της Revision (αναιρέσεως) το Bundesarbeitsgericht υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ, καθώς και το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 4, του κανονισμού 1612/68 την έννοια ότι δεν πρέπει να τύχει διαφορετικής μεταχειρίσεως λόγω της ιθαγένειάς της, όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας της, μια Βελγίδα υπήκοος η οποία κατοικεί στην Αλγερία, εργάζεται στην υπηρεσία διαβατηρίων της Πρεσβείας της Γερμανίας στο Αλγέρι, η δε σύμβαση εργασίας της συνήφθη στην Αλγερία και εκτελείται αποκλειστικά και αδιαλείπτως στη χώρα αυτή;»

12 Με το ερώτημα αυτό, το εθνικό δικαστήριο ερωτά αν η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας, που περιέχεται στο άρθρο 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης και στο άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 4, του κανονισμού 1612/68, ισχύει ως προς υπήκοο κράτους μέλους που κατοικεί σε τρίτη χώρα, απασχολείται από άλλο κράτος μέλος στην πρεσβεία του στην τρίτη αυτή χώρα και του οποίου η σύμβαση εργασίας έχει συναφθεί στο έδαφος αυτής της χώρας όπου και εκτελείται αδιαλείπτως.

13 Πρέπει να υπομνησθεί ότι όχι μόνο το άρθρο 48 της Συνθήκης αλλά και οι κανονισμοί, ως πράξεις των κοινοτικών οργάνων οι οποίες θεσπίζονται βάσει της Συνθήκης, έχουν, καταρχήν, το αυτό πεδίο εφαρμογής με την ίδια τη Συνθήκη (απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 1978, 61/77, Επιτροπή κατά Ιρλανίας, Συλλογή τόμος 1978, σ. 167, σκέψη 46).

14 Το πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης καθορίζεται με το άρθρο 227 αυτής. Είναι γεγονός ότι το άρθρο αυτό δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να παράγουν οι κοινοτικοί κανόνες αποτελέσματα εκτός του εδάφους της Κοινότητας.

15 Πράγματι, πρέπει να τονισθεί συναφώς ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου μπορούν να εφαρμόζονται σε επαγγελματικές δραστηριότητες που ασκούνται εκτός του εδάφους της Κοινότητας, εφόσον η εργασιακή σχέση διατηρεί αρκούντως στενό σύνδεσμο με το έδαφος της Κοινότητας (βλ., με το πνεύμα αυτό, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 1984, 237/83, Prodest, Συλλογή 1984, σ. 3153, σκέψη 6, της 27ης Σεπτεμβρίου 1989, 9/88, Lopes da Veiga, Συλλογή 1989, σ. 2989, σκέψη 15, και της 29ης Ιουνίου 1994, C-60/93, Aldewereld, Συλλογή 1994, σ. I-2991, σκέψη 14). Η αρχή αυτή πρέπει να νοηθεί ως αφορώσα επίσης τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η εργασιακή σχέση συνδέεται επαρκώς με το δίκαιο κράτους μέλους και, κατά συνέπεια, με τους σχετικούς κανόνες του κοινοτικού δικαίου.

16 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία προκύπτει ότι η κατάσταση της προσφεύγουσας της κύριας δίκης διέπεται πολλαπλώς από τη γερμανική ρύθμιση. Πρώτον, η σύμβαση εργασίας της συνήφθη σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους που την απασχολεί και ότι μόνο κατ' εφαρμογή αυτού του δικαίου ορίστηκε ότι οι όροι εργασίας της θα καθορίζονταν βάσει του αλγερινού δικαίου. Δεύτερον, η σύμβαση αυτή περιέχει μια ρήτρα η οποία περιέχει παρέκταση αρμοδιότητας, ως προς οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ των μερών αφορώσα τη σύμβαση αυτή, υπέρ των δικαστηρίων της Βόνης, κατόπιν δε του Βερολίνου. Τρίτον, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης υπάγεται, όσον αφορά την ασφάλιση συντάξεως, στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως του γερμανικού κράτους και υπόκειται, καίτοι περιορισμένως, στον φόρο εισοδήματος του ίδιου αυτού κράτους.

17 Πρέπει να τονισθεί ότι, σε περιπτώσεις όπως της προσφεύγουσας της κύριας δίκης, το κοινοτικό δίκαιο, και επομένως η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας που περιέχεται στις προαναφερθείσες κοινοτικές διατάξεις, έχει εφαρμογή ως προς όλες τις πτυχές της εργασιακής σχέσεως που διέπονται από το δίκαιο κράτους μέλους.

18 Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει πάντως ότι οι όροι εργασίας της Boukhalfa διέπονται από το αλγερινό δίκαιο και ότι, κατά συνέπεια, οι προαναφερθείσες κοινοτικές διατάξεις που αφορούν την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας δεν έχουν εφαρμογή.

19 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, όπως ήδη τονίστηκε ανωτέρω στη σκέψη 16, το γεγονός ότι το αλγερινό δίκαιο καθορίζει τους όρους εργασίας της Boukhalfa οφείλεται στην εφαρμογή του άρθρου 33 του GAD του οποίου ακριβώς η συμφωνία προς το κοινοτικό δίκαιο αμφισβητείται στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης.

20 Η Γερμανική Κυβέρνηση αντιτάσσει επιπλέον ότι η προσφεύγουσα της κύριας δίκης δεν έχει την κατοικία της σε ένα από τα κράτη μέλη αλλά στην Αλγερία, τούτο δε μάλιστα πριν από τη σύναψη της συμβάσεως. Εξάλλου, το εθνικό δικαστήριο υπογραμμίζει ότι η σύμβαση εργασίας συνήφθη στην Αλγερία όπου και εκτελείται αδιαλείπτως.

21 Οι περιστάσεις αυτές δεν μπορούν εντούτοις να θέσουν εκ νέου υπό αμφισβήτηση τα συνδετικά στοιχεία προς το κοινοτικό δίκαιο που επισημάνθηκαν ανωτέρω.

22 Ενόψει των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας, που περιέχεται στο άρθρο 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης και στο άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 4, του κανονισμού 1612/68, ισχύει ως προς υπήκοο κράτους μέλους που κατοικεί μονίμως σε τρίτη χώρα, απασχολείται από άλλο κράτος μέλος στην πρεσβεία του στην τρίτη αυτή χώρα και του οποίου η σύμβαση εργασίας έχει συναφθεί στο έδαφος αυτού του κράτους όπου και εκτελείται αδιαλείπτως, τούτο δε ως προς όλες τις πτυχές της εργασιακής σχέσεως που διέπονται από τη νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους που είναι και ο εργοδότης.

Επί των δικαστικών εξόδων

23 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους

διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 23ης Ιουνίου 1994 το Bundesarbeitsgericht, αποφαίνεται:

Η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας, που περιέχεται στο άρθρο 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ και στο άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 4, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας, ισχύει ως προς υπήκοο κράτους μέλους που κατοικεί μονίμως σε τρίτη χώρα, απασχολείται από άλλο κράτος μέλος στην πρεσβεία του στην τρίτη αυτή χώρα και του οποίου η σύμβαση εργασίας έχει συναφθεί στο έδαφος αυτής της χώρας όπου και εκτελείται αδιαλείπτως, τούτο δε ως προς όλες τις πτυχές της εργασιακής σχέσεως που διέπονται από τη νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους που είναι και ο εργοδότης.

Rodríguez Iglesias Κακούρης Puissochet Hirsch Mancini

Schockweiler Moitinho de Almeida Murray Jann

Ragnemalm Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 30 Απριλίου 1996.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias